
Sprawozdanie z czynności naukowych

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 29, 13-42

1936

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

II.

Sprawozdanie z czynności naukowych.

A. Działalność Wydziałów.

1. Wydział I.

Przewodniczącym Wydziału był p. Józef Ujejski, Zastępcą Przewodniczącego — p. Stanisław Szober, Sekretarzem — p. Stanisław Słoński, Zastępcą Sekretarza — p. Adam Krokiewicz.

W okresie sprawozdawczym Wydział odbył 4 zebrania naukowe, na których przedstawiono 5 referatów, a mianowicie:

1. 16.X.1935 r. Doroszewski Witold — Łączne i rozdzielne pisanie wyrazów.

2. 4.XII.1935 r. Ks. Bromski Józef — Gilgameš, poemat asyryjski.

3. 29.I.1936 r. Passendorfer Artur — Kwestionariusz do badania mowy warstw wykształconych.

4. 29.I.1936 r. Westfal Stanisław — Przyczynek do historii współczesnego języka litewskiego: próba wprowadzenia prepozycji *in* do języka literackiego.

5. 27.V.1936 r. Krzyżanowski Julian — H. Morzyna „Banialuka“.

2. Wydział II.

Przewodniczącym Wydziału był p. Marcełi Handelsman. Zastępcą Przewodniczącego — p. Tadeusz Brzeski, Sekretarzem — p. Władysław Tatarkiewicz, Zastępcą Sekretarza — p. Zygmunt Batowski.

W okresie sprawozdawczym Wydział odbył 11 zebrań naukowych, na których przedstawiono 14 referatów, a mianowicie:

1. 14.X.1935 r., Wrangel Ewert — Stosunki dynastyczne i artystyczne między Szwecją i Polską w pierwszych wiekach średniowiecza.

2. 17.X.1935 r. Putkowski Jan — Dochody miejskie wielkiej własności ziemskiej w Polsce w czasach nowożytnych.

3. 17.X.1935 r. Grabowski Jan Eugeniusz — Saint-Simon. Utopia — Filozofia — Industrializm.

4. 18.XI.1935 r. Wilder Jan Antoni — Gospodarcze znaczenie utraty dostępu do morza. Traktat handlowy polsko-pruski 1775 r.

5. 18.XI.1935 r. Rudzka Walentyna — Karol Majewski i jego działalność w latach 1859—1863.

6. 16.XII.1935 r. Tatarkiewicz Władysław — Barok w Brazylii.

7. 13.I.1936 r. Batowski Zygmunt — Jean Pillement na dworze Stanisława Augusta.

8. 3.II.1936 r. X. Obertyński Zdzisław — Początki polskiej prowincji kapucynów.

9. 9.III.1936 r. Halecki Oskar — Polityka wschodnia Wenecji na przełomie XIV wieku.

10. 23.III.1936 r. Chang Hsin-hai — The intellectual situation in modern China.

11. 4.V.1936 r. Makowiecki Tadeusz — Archiwum architektoniczne Tylmana.

12. 8.VI.1936 r. Erdman Edmund — Elementy wypowiedzi własnej i cudzej, przedstawione graficznie.

13. 8.VI.1936 r. Widerszal Ludwik — Bułgarski ruch narodowy 1856—1872.

14. 16.VI.1936 r. Serejski Marian Henryk — Podstawy wytwarzania się poczucia wspólnoty europejskiej we wczesnym średniowieczu.

2-a. Sekcja nauk prawniczych i ekonomicznych.

W okresie sprawozdawczym Sekcja odbyła 1 własne zebranie, na którym wygłoszony został następujący referat:

25.V.1936 r. Łapiński Aleksander — Stanowisko Kościoła prawosławnego w Wielkim Księstwie Litewskim i Koronie na panowania Zygmunta I.

Poza tym Sekcja odbywała zebrania wspólnie z Wydziałem II-gim T. N. W.

3. Wydział III.

Przewodniczącym Wydziału był p. Stanisław Józef Thugutt, Zastępcą Przewodniczącego — p. Stefan Mazurkiewicz, Sekretarzem — p. Wiktor Lampe, Zastępcą Sekretarza — p. Czesław Białobrzeski.

W okresie sprawozdawczym Wydział odbył 9 zebrań naukowych, na których przedstawiono 44 referaty, a mianowicie:

1. 24.X.1935 r. Liapounoff A. — O oddzielaniu wielokrotnym zbiorów mierzalnych B .

2. 24.X.1935 r. Szperl Ludwik i Oziębło Lucjan — O działaniu siarkowodoru na chlorek as-o-ksyloylu.

3. 24.X.1935 r. Chmielewska Irena — O barwnikach fioletowo-zabarwionych ziemniaków.

4. 24.X.1935 r. Ruziewicz Stanisław — O funkcjach nieskończenie wielu zmiennych.

5. 18.XI.1935 r. Łuniewski A. — Kreda środkowa pod Ilżą i uwagi nad jej podłożem.

6. 18.XI.1935 r. Swaryczewski A. — Konoskopowe oznaczenie położeń binormalnych w kryształach trójskośnym bez oznaczania współczynnika $\eta\beta$.

7. 18.XI.1935 r. Sierpiński Wacław — Pewne twierdzenie z ogólnej teorii mnogości i jego zastosowania.

8. 9.XII. 1935 r. Highberg I. E. i Taylor A. E. — O niezależnym układzie postulatów dla abstrakcyjnych przestrzeni liniowych.

9. 9.XII.1935 r. Highberg I. E. i Taylor A. E. — O układzie postulatów dla przestrzeni wektorowych unormowanych.

10. 9.XII.1935 r. Sierpiński Wacław — O zbiorze liniowym niemierzalnym, kompletnie jednorodnym.

11. 9.XII.1935 r. Kuratowski Kazimierz — O pewnym warunku metrycznym na retrakcję zbiorów.

12. 9.XII.1935 r. Thugutt Stanisław Józef — O pinicie boliwijskim z Chacaltaya.

13. 9.XII.1935 r. Thugutt Stanisław Józef — O koloidalnym roztworze chalcedonitu.

14. 9.XII.1935 r. Przyłęcki Stanisław, Cichocka J. i Rafałowska H. — Badania nad wiązaniem aminokwasów i peptydów z wielocukrami. Cz. VIII i IX.

15. 27.I.1936 r. Mazurkiewicz Stefan — O największym wyrazie funkcji całkowitej.

16. 27.I.1936 r. Mazurkiewicz Stefan — O pewnej klasie funkcji meromorficznych.

17. 27.I.1936 r. Słupecki Jerzy — Pełny trójwartościowy rachunek zdań.

18. 18.II.1936 r. Sawicki L. — Przekrój geologiczny nowego kolektora na Żoliborzu.

19. 18.II.1936 r. Łaszkiewicz Antoni — Własności krystalograficzne aldehydu oksyhydrochinonowego.

20. 18.II.1936 r. Łaszkiewicz Antoni — Własności krystalograficzne cynamoilo-acetonu.

21. 12.III.1936 r. Przyłęcki Stanisław — Wiązania między kwasami tłuszczowymi i aminokwasami oraz ich pochodnymi.

22. 12.III.1936 r. Thugutt Stanisław Józef — O rozpuszczalności barytu w wodzie przekroplonej.

23. 12.III.1936 r. Thugutt Stanisław Józef — O zachowaniu się pewnych koloidów mieszanych w temperaturze podniesionej.

24. 12.III.1936 r. Szperl Ludwik i Chmielnicka Aleksandra — O działaniu siarki na kumarynę.

25. 12.III.1936 r. Kołaczkowska Maria — O komórce elementarnej kwarcu i chalcedonu.

26. 12.III.1936 r. Adkisson V. W. — Skończone grupy związane z pewnymi krzywymi cyklicznymi.

27. 12.III.1936 r. Liapounoff A. — O pewnych własnościach rzeszot prostoliniowych i zbiorów „C”.

28. 29.IV.1936 r. Sierpiński Wacław — O pewnym zagadnieniu dotyczącym się funkcji ciągłych.

29. 29.IV.1936 r. Kobyłecki M. — O stratygrafii i tektonice utworów kredowych niecki Tomaszowskiej.

30. 29.IV.1936 r. Sujkowski Zbigniew — Łupki zawierające nikiel w Karpatach.

31. 29.IV.1936 r. Dunicz Bolesław Ludwik — O tiolaterycie z Boliwii.

32. 23.V.1936 r. Szperl Ludwik i Wasilewska Maria — O działaniu amin drugorzędowych na dwusiarczek dwubenzoylu.

33. 23.V.1936 r. Kołaczkowska Maria — Zmiana barwy w barytach pod wpływem promieni Röntgena.

34. 23.V.1936 r. Kolutowska J. H. — O otrzymywaniu kwasu podfosforowego z trójchlorku fosforu.

35. 23.V.1936 r. Przyłęcki Stanisław i Kasprzyk Krystyna — Nowa metoda rozdzielania aminokwasów.

36. 23.V.1936 r. Krasnodębski J. — Badania nad serycyną.

37. 23.V.1936 r. Świdorski J. — Syntezy dwucyna- α , β -etanu oraz jego dwumetoksyłowej pochodnej.

38. 23.V.1936 r. Gorczyński Władysław — Wiadomości o referatach z dziedziny aktynometrii i klimatologii, zgłoszonych na Zjazd w Anglii Unii Międzynarodowej Geodezyjno-Geofizycznej (wrzesień 1936).

39. 25.VI.1936 r. Putnam R. G. — Dwa zastosowania topologii do zagadnień teorii zbiorów punktów.

40. 25.VI.1936 r. Chmielewska Irena — Badania nad barwnikiem czerwonej kapusty. II.

41. 25.VI.1936 r. Gorczyński Władysław — Z badań nad klimatem słonecznym różnych typów wybrzeży morskich.

42. 25.VI.1936 r. Smulikowski Kazimierz — O skolicie, nowym mineralu z grupy glaukonitowej.

43. 25.VI.1936 r. Thugutt Stanisław Józef — O koloidalnym roztworze fluorytu.

44. 25.VI.1936 r. Kołaczkowska Maria — Czalkait, nowy minerał boliwijski.

4. Wydział IV.

Przewodniczącym Wydziału był p. Mieczysław Konopacki, Zastępcą Przewodniczącego — p. Jan Sosnowski, Sekretarzem — p. Witold Stefański, Zastępcą Sekretarza — p. Wacław Roszkowski.

W okresie sprawozdawczym Wydział odbył 9 zebrań naukowych, na których przedstawiono 34 referaty, a mianowicie:

1. 24.X.1935 r. Kołodziejczyk January — Nauki przyrodnicze w działalności Komisji Edukacji Narodowej (1775—1794).

2. 14.XI.1935 r. Hirszfeld Ludwik i Halberówna W. — Serologia tkanek patologicznych.

3. 14.XI.1935 r. Gawinowa Janina — Materiały do zoocecidologii Mazowsza.

4. 5.XII.1935 r. Elkner A. — O występowaniu podporowej zasadochłonnej tkanki łącznej w przewodzie pokarmowym u krowy.

5. 5.XII.1935 r. Stangenberg Marian — Występowanie trzciny (*Phragmites communis* Trin.) w jeziorach Suwalszczyzny.

6. 5.XII.1935 r. Neugebauer Kazimierz — Połączenie tętnicy macicznej i tętnicy jajnikowej u kobiety.

7. 9.I.1936 r. Konopacki Mieczysław — Rola t. zw. komórek testae u osłonicy (*Clavelina lepadiformis*).

8. 9.I.1936 r. Ostrouch Marian — O pH cytoplazmy komórek okładzinowych gruczołów głównych żołądka.

9. 9.I.1936 r. Kochman Józef — Monografia grzybów główniowych Polski.

10. 9.I.1936 r. Pacyna Tadeusz — Nowe stanowisko brzozy karłowatej (*Betula nana* L.) w powiecie święciańskim.

11. 6.II.1936 r. Stefański Witold — Pasorzytnicze nicienie niektórych ryb morskich. Larwy pasorzytniczych nicieni.

12. 6.II.1936 r. Laskowski M. — O występowaniu serumwitelliny we krwi zwierząt kręgowych.

13. 6.II.1936 r. Kasprzykówna Krystyna — Badania nad polisacharoproteidami. Cz. X.

14. 6.II.1936 r. Rafałowska H. i Przyłęcki Stanisław — Badania nad polisacharoproteidami. Cz. XI.

15. 6.II.1936 r. Przyłęcki Stanisław — Badania nad polisacharoproteidami. Cz. XII. Wnioski ogólne.

16. 5.III.1936 r. Roszkowski Wacław — O błotniarkach ochrydzkich.

17. 5.III.1936 r. Tarwid Kazimierz — Notatka w sprawie tożsamości systematycznej rodzajów: *Zelmira Meig.* (= *Platyura Meig.*) i *Asindulum Latr.* (*Diptera, Fungivoridae*).

18. 5.III.1936 r. Miszurski Borys—Badania nad różnicowaniem się tkanek w hodowli „in vitro”. I. *Rogowacenie tkanki nabłonkowej w hodowli skóry zarodków kurczęcia.*

19. 5.III.1936 r. Škerlj Božo—O niektórych zmianach ciała ludzkiego wywołanych ćwiczeniami fizycznymi.

20. 2.IV.1936 r. Roszkowski Wacław — Błotniarki kaukaskie.

21. 2.IV.1936 r. Michałowski Roman — W sprawie tworzenia się czerwonych ciałek krwi w wątrobie u zarodków świni.

22. 2.IV.1936 r. Stefański Witold, Strankowski M. i Nagórski F. — Rzadki przypadek występowania Nerkowca (*Dioctophyme renale*) u kota.

23. 14.V.1936 r. Przyłęcki Stanisław i Hofe-równa E. — O tak zwanych lipoproteidach. Cz. II.

24. 14.V.1936 r. Przyłęcki Stanisław i Hofe-równa E. — O tak zwanych lipoproteidach. Cz. III.

25. 14.V.1936 r. Chomiczówna Jadwiga — Stosunek różnych form związków wapnia w kukurydzy w ciągu jej rozwoju.

26. 14.V.1936 r. Majewski F. — Związki wapnia w roślinach.

27. 14.V.1936 r. Strankowski Michał — Budowa anatomiczna *Polystoma ocellatum* Rud.

28. 4.VI.1936 r. Bassalik Kazimierz i Gutgisser A. H. — Aerobowy rozkład celulozy przez *Cytobacter polonicum* now. gen., n. sp.

29. 4.VI.1936 r. Bassalik Kazimierz i Zaremb-ska R. — *Cellulobacillus varsaviensis* n. spec., sporowa aero-bowa bakteria rozkładająca celulozę.

30. 4.VI.1936 r. Bassalik Kazimierz i Erlach M. — O urzęsieniu niektórych form *Bacterium radicola* A. Prażmowski.

31. 4.VI.1936 r. Bassalik Kazimierz i Tregier A. — Endo- i egzozacharaza u azotobaktera.

32. 4.VI.1936 r. Bassalik Kazimierz i Lindenwajs M. — *Azotobacter Krzemieniewskorum* n. sp.

33. 4.VI.1936 r. Bassalik Kazimierz i Marty-szewska J. — Skład elementarny *Azotobacter chroococcum* Beij.

34. 4.VI.1936 r. Wiśniewski L. W. — Badania doświadczalne nad rozwojem *Parafasciolopsis fasciolaemorpha* Ejsm.

5. Wydział V.

Przewodniczącym Wydziału był p. Aleksander Wasiutyński, Zastępcą Przewodniczącego — p. Wiesław Chrzanowski, Sekretarzem — p. Witold Broniewski, Zastępcą Sekretarza — p. Kazimierz Bassalik.

W okresie sprawozdawczym Wydział odbył wspólnie z Wydziałami Akademii Nauk Technicznych 11 zebrań naukowych, na których przedstawiono 22 referaty, a mianowicie:

1. 2.X.1935 r. Pogorzelski Witold — Zagadnienie Fourier'a dla warstwy niejednorodnej i promieniującej.

2. 2.X.1935 r. Bassalik Kazimierz — Wartość nawozowa wysokopieczowego żużla.

3. 2.X.1935 r. Krupkowski Aleksander i Takliński G. — Badania nad zgniotem miedzi.

4. 2.X.1935 r. Chevenard Pierre i Portevin Albert — O metodach badania niejednorodności odlewów.

5. 9.X.1935 r. Huber Maksymilian Tytus — Nowa teoria odkształceń kołowo-symetrycznych w sprężystych rurach grubościennych.

6. 4.XII.1935 r. Drzewiecki Stefan — O ciężeniu powszechnem.

7. 4.XII.1935 r. Broszko Michał — Badania doświadczalne dotyczące przepływu laminarnego przez rury o przekroju pierścieniowo-kołowym.

8. 8.I.1936 r. Wertenstein Ludwik — Absorbpcja promieni pierwiastków pochłaniających selektywnie powolne neutrony.

9. 8.I.1936 r. Hackspill Louis i Schumacher W. — Contribution à l'étude des fulminates olcolins.

10. 5.II.1936 r. Jeżewski Mieczysław — Drganie elektryczne w obwodach sprężonych.

11. 5.II.1936 r. Adamczewski Ignacy — Ruchliwość i rekombinacja jonów w cieczech dielektrycznych w zależności od lepkości cieczy.

12. 6.V.1936 r. Wolfke Mieczysław — O dwóch stanach ciekłego helu.

13. 6.V.1936 r. Pieńkowski Stefan — O ekranach rozpraszających. II.

14. 27.V.1936 r. Krupkowski Aleksander — O redukcji tlenków miedzi, niklu i żelaza zapomocą węgla.

15. 27.V.1936 r. Skąpski Adam, Berhang B. i Kotliński A. — O udoskonaleniu metod elektrolitycznego oznaczania wtrąceń żuźlowych.

16. 27.V.1936 r. Skąpski Adam, Mazanek T. i Wanner K. — O badaniu wtrąceń żuźlowych stali w czasie wytopu.

17. 27.V.1936 r. Broniewski Witold i Piłko Andrzej — O mechanicznych własnościach lekkich stopów glinu z miedzią.

18. 10.VI.1936 r. Leja Franciszek — O pewnej funkcji jednorodnej dwóch zmiennych posiadającej własność ekstremalną.

19. 10.VI.1936 r. Wolfke Mieczysław — Hel II jako faza stała.

20. 12.VI.1936 r. Wasiutyński Aleksander — Badania nad pracą nawierzchni kolejowej. Cz. I. Metoda badania i współczynniki.

21. 19.VI.1936 r. Wasiutyński Aleksander — Badania nad pracą nawierzchni kolejowej. Cz. II. Odkształcenie pionowe.

22. 24.VI.1936 r. Wasiutyński Aleksander — Badania nad pracą nawierzchni kolejowej. Cz. III. Odkształcenia poziome.

B. Działalność Komisji.

1. Komisja do badań nad historią literatury i oświaty.

Przewodniczącym Komisji był p. Gabriel Korbut (zm. 9.I. 1936 r.), Zastępcą Przewodniczącego — p. Waclaw Borowy, Sekretarzem — p. Leon Płoszewski.

W okresie sprawozdawczym Komisja posiedzeń nie odbywała.

2. Komisja Językowa.

Przewodniczącym Komisji był p. Stanisław Szober, Sekretarzem — p. Halina Koneczna.

W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 6 posiedzeń, na których przedstawiono 12 referatów i wzmianek, a mianowicie:

1. 30.X.1935 r. Koneczna Halina — Sprawozdanie z II Międzynarodowego Kongresu Nauk Fonetycznych w Londynie.

2. 30.X.1935 r. Doroszewski Witold — „Mowoznawstwo” — organ Ukraińskiej Akademii Nauk.

3. 20.XI.1935 r. Doroszewski Witold — O „Nazwach miejscowości” A. Brücknera (wzmianka).

4. 20.XI.1935 r. Friedrich Henryk — Fonetyczna wymiana *b//w* i *p//φ* w świetle materiału mazowieckiego.

5. 18.XII.1935 r. Tarnacki Józef — Słownictwo polskie na Polesiu.

6. 26.II.1936 r. Friedrich Henryk — Samogłoski nosowe we wsi Leszczydół pow. Pułtusk ze stanowiska metody ilościowej.

7. 26.II.1936 r. Ossowski Leszek — O problemie małorusko-białoruskiej granicy językowej.

8. 13.V.1936 r. Koneczna Halina — O pracy doktorskiej J. Sadły (wzmianka).

9. 13.V.1936 r. Tokarski Jan — Uwagi o wokalizmie gwar ruskich z okolic Janowa Podlaskiego.

10. 17.VI.1936 r. Koneczna Halina — Z fonetyki mazowieckiej. (Wzmianka).

11. 17.VI.1936 r. Friedrich Henryk — Na marginesie pewnej pracy historyczno-dialektologicznej. (Wzmianka).

12. 17.VI.1936 r. Kapliński Jerzy — Uwagi o stosunkach językowych słowiańsko-estońskich.

3. Komisja Atlasu Historycznego Polski.

Przewodniczącym Komisji był p. Marcei Handelsman, Wiceprzewodniczącym — p. Oskar Halecki, Sekretarzem — p. Stanisław Arnold.

W okresie sprawozdawczym Komisja posiedzeń nie odbywała.

Pod kierunkiem p. Stanisława Arnolda prowadzone były nadal prace w Seminarium Historii Gosp. - Społecznej i Geografii Historycznej U. W. nad mapą woj. płockiego w w. XVI.

4. Komisja Bibliograficzna.

Przewodniczącym Komisji był p. Stefan Demby, Sekretarzem, a zarazem redaktorem Bibliografii Polskiej 1901—1925 — p. Jan Muszkowski, współpracowniczką — p. Aleksandra Stokowska.

Kontynuowano opracowanie Bibliografii Polskiej 1901 — 1925. W okresie sprawozdawczym zakończono gromadzenie materiału surowego, doprowadzając stan liczbowy kartoteki dnia 1 grudnia 1935 r. do 125.383 tytułów. Od daty powyższej zwolniono współpracowniczkę i dalszą pracę prowadził redaktor sam, redagując ostatecznie do druku pozycje bibliograficzne i odsyłacze. W okresie sprawozdawczym przygotowano do druku 4.336 kartek, co łącznie z opracowanymi poprzednio w liczbie 5.224 daje sumę kartek 9.560.

Redaktor ogłosił drukiem sprawozdanie p. t.: „Bibliografia Polska 1901—1925” w Księdze Referatów IV Zjazdu Bibliotekarzy Polskich.

5. Komisja Historii Nauk i Filozofii.

Przewodniczącym Komisji był p. Samuel Dickstein.

W okresie sprawozdawczym Komisja posiedzeń nie odbywała.

6. Komisja Historyczna.

Przewodniczącym Komisji, a zarazem Kierownikiem wydawnictw i Redaktorem „Roczników” Komisji, był p. Józef Siemieński, Zastępcami Przewodniczącego — pp.: Zygmunt Batowski i Oskar Halecki, Sekretarzem — p. Antoni Rybarski, Zastępcą Sekretarza — p. Stanisław Antoni Groniowski.

W roku sprawozdawczym Komisja odbyła 2 posiedzenia, na których wygłoszono 3 referaty, a mianowicie:

1. 2.XII.1935 r. Kornatowski Wiktor — Inwentaryzacja akt banków upadłych w r. 1793.

2. 2.XII.1935 r. Siemieński Józef — Stan prac nad historią Archiwum Koronnego.

3. 28.I.1936 r. Wolff Adam — Kontynuacja Summariów Metryki Koronnej.

Grono archiwistów Archiwum Głównego opracowywało w dalszym ciągu inwentarz historyczny Archiwum Koronnego. Nadto czynna była podkomisja specjalna, wybrana do ustalenia porządku, w jakim należało by uruchomić wydawnictwa źródłowe Komisji.

Dzięki zasiłkowi Funduszu Kultury Narodowej przystąpiono do druku III tomu wydawnictwa p. t.: „Diariusze Sejmowe z w. XVIII” w opracowaniu wydawniczym p. Władysława Konopczyńskiego.

C. Działalność Gabinetów i Zakładów Badawczych.

1. Gabinet Aktynometryczny.

Kierownikiem Gabinetu był p. Władysław Gorczyński. Prace Gabinetu polegały z jednej strony na opracowywaniu danych z dziedziny promieniowania słonecznego w atmosferze ziemskiej oraz jego zastosowań do meteorologii, geofizyki i aktynoterapii, z drugiej strony prowadzone były w dalszym ciągu badania nad klimatem słonecznym wybrzeży śródziemnomorskich porównawczo z takimiż pomiarami, reaktywowanymi od października 1935 r. na polskim wybrzeżu Bałtyku.

W pracach Gabinetu w Warszawie głównym pomocnikiem był p. inż. Jan Wierusz-Kowalski, do którego należała także stała opieka nad zbiorami oraz archiwum Gabinetu.

Poza tym w pracach Gabinetu brali udział: p. Dr. A. Ike-Duninowski (pomiarы spektrograficzne przy pomocy p. L. Zajdlera), oraz współpracowali w różnych czasach pp.: M. Koskówna i R. Weroczy.

W badaniach wybrzeży śródziemnomorskich, prowadzonych przez Kierownika w okresie zimowym, działalność została przeniesiona, po ukończeniu i opublikowaniu danych z Nicei, z jednej strony do Włoch i Jugosławii, a z drugiej strony do Hiszpanii i Portugalii. W każdym z tych krajów zostały utworzone ośrodki lokalne, współpracujące w badaniu ogólnym klimatu słonecznego wybrzeży Morza Śródziemnego. Wymienimy tu prof. A. Puppo (Conegliano), prof. P. Vujevića w Beogradzie, a dalej szeregi obserwatoriów w Hiszpanii (Barcelona, Madryt, Almeria i Małaga) oraz w Portugalii (Lisboa, Coimbra i Porto).

Kierownik Gabinetu brał udział osobisty w tych badaniach w styczniu i części lutego (w Jugosławii i we Włoszech), a w marcu 1936 r. w Hiszpanii i Portugalii.

W czasie pobytu w tym ostatnim kraju Kierownik Gabinetu wygłosił konferencje publiczne na zaproszenie Portugalckiego Tow. Meteorologicznego w Lizbonie w dniu 26 marca 1936 r. oraz Uniwersytetu w Porto w dniu 28 tegoż miesiąca. Tematem tych odczytów był problemat klimatu słonecznego i jego zastosowań naukowych i praktycznych; podobny odczyt wygłoszony był już w marcu 1935 r. w Instytucie Meteorologicznym w Wiedniu na zaproszenie prof. Schmidta.

W odbytym we wrześniu 1935 r. w Warszawie Międzynarodowym Zjeździe Meteorologicznym Gabinet Aktynometryczny T. N. W. brał nader czynny udział; urządzony w nim został pokaz aparatury spektrograficznej do pomiarów widma słonecznego oraz ozonu w atmosferze, a nadto różnego typu pyrhelimetrów oraz solarymetrów konstrukcji kierownika Gabinetu. W urządzeniu tej wystawy pomagali pp.: L. Zajdler, M. Koskówna, a także B. Bonasewicz, przydzielony z P. I. M.

W okresie sprawozdawczym Kierownik Gabinetu ogłosił drukiem następujące prace własne:

1) Jak się mierzy natężenie promieniowania słońca lub innych źródeł energii promienistej. Osobne odbicie z „Pamiętnika Polskiego Towarzystwa Balneologicznego”, tom XIV Kraków, 1935; 2) Quelques applications des solarimètres. Extrait des „Annales de l'Office Météorologique de la Ville de Nice”. Tom III. Nice, 1936; 3) Durée d'insolation sur les côtes méditerranéennes. Estratto dalla Rivista „La Meteorologia Pratica”. Anno XVII, Num. 1. Perugia, 1936. Por. także komunikat pod tymże tytułem w „68-ème Congrès des Sociétés Savantes” (Lyon, 1935); 4) A Riviéran Végzett pirheliometrikus és szolarimetrikus mérések néhány eredménye. English Summary „Some results of pyrhelimetric and solarimetric measurements, as a contribution to the solar climate of the Riviera”. Extract from „Az Időjárás” („The Weather”). Budapest, 1935. Por. także tłumaczenie na rosyjski L. I. Mamontowój ogłoszone w czasopiśmie „Żurnal Geofizyki” (Tom V, wydanie 3) Moskwa, 1935; 5) Measurements of solar radiation, Instruments and some results. Reprinted from „The Meteorological Magazine” February & March 1936. Vol. 71. Air Ministry: Meteorological Office London, 1936; 6) O karakteristiknim elementima solarne klime (sa nekoliko primera za Jugoslovensku Riwijeru i srodzemne obale uopšte). Ex. „Glasnik Geografskogo Društva”, T. XXI. Beograd, 1936. Artykuł ten był tłumaczony na język serbski przez prof. P. Vujevića.

2. Gabinet Filologiczny.

Kierownikiem Gabinetu (od dnia 27.IV.1936 r.) był jego kurator p. Julian Krzyżanowski, który korzystał z bezinteresownej pomocy asystenta U. J. P., p. Tadeusza Mikulskiego; ponadto w pracy nad doprowadzeniem zbiorów do stanu używalności brali udział stypendyści F. K. N. i U. J. P. (pp.: Jan Gad, Włodzimierz Budzyk i in.) oraz wolontariusze.

Dyrekcja Biblioteki Narodowej J. P., prócz lokalu i opał, dostarczała pewnej ilości materiałów, niezbędnych przy inwentaryzacji zbiorów, a więc szaf na książki, pudeł na broszury, oraz kart katalogowych.

Pracownia Gabinetu otwarta była codziennie, korzystanie z niej jednak utrudnia obecne początkowe stadium inwentaryzacji.

Zbiory Gabinetu obejmują około 10.000 pozycji, a mianowicie: dzieł 6.800 tomów, czasopism 700 tomów, broszur 2.500 zeszytów.

Przyrost w ostatnich miesiącach wynosił 60 dzieł (80 tomów): są to dary otrzymane od Kuratora Gabinetu, od prof. St. J. Bystronia, dra A. Bara z Krakowa i in.

Konserwacja zbiorów idzie w kierunku kompletowania defektów oraz oprawy dzieł (100 tomów). Celem inwentaryzacji przeprowadzono prace przygotowawcze, zbiory więc ustawiono wedle formatów, skomasowano wydawnictwa wielotomowe, rozsegregowano wreszcie, zgodnie z wolą ś. p. prof. Gabriela Korbuta, na działy rzeczowe, umożliwiając w ten sposób prowizoryczne korzystanie z grup nie zinwentaryzowanych. Sporządzenie inwentarza i katalogu zajmie najbliższe miesiące i przed czerwcem 1937 r. powinno być ukończone.

W okresie sprawozdawczym, jako Nr 2 wydawnictw Gabinetu Filologicznego T. N. W., ukazały się „Pisma zebrane” Tymona Zaborowskiego. Po sprawdzeniu materiałów zebranych w rękopisach przez G. Korbuta, przystąpić będzie można do kontynuowania serii.

3. Gabinet Matematyczny.

Kierownikiem Gabinetu był p. Samuel Dickstein.

Od początku okresu sprawozdawczego do 1.VI.1936 r. z powodu zamierzonej zmiany lokalu Gabinet był nieczynny.

W czerwcu 1936 r. na mocy umowy zawartej między Towarzystwem Naukowym Warszawskim a Biblioteką Narodową J. P., przekazującej księgozbiór Gabinetu Bibliotece Narodowej w charakterze depozytu na lat 10, dokonano przeprowadzki Gabinetu z lokalu T. N. W. w Pałacu Staszica do lokalu Biblioteki Narodowej przy ul. Krakowskie Przedmieście 32 i ustawiono książki w porządku prowizorycznym na nowo zbudowanych półkach. Nowy lokal Gabinetu składa się z dużego magazynu bibliotecznego i 2 pokoi do pracy. Poza tym do użytku czytelników Gabinetu służy czytelnia ogólna Biblioteki Narodowej.

4. Gabinet Nauk Historycznych.

Kierownikiem Gabinetu był p. Marceł Handelsman, asystentami — pp.: Aleksy Bachulski i Halina Bachulska, która zajmuje się obecnie wyłącznie prowadzeniem prac bibliograficznych.

Poza tym w charakterze stałych współpracowników bibliograficznych pracowali: p. Wanda Konarska i p. Ryszard Przelaskowski, pod koniec zaś okresu sprawozdawczego również p. Lucjan Rusjan i p. Irena Koneczkówna.

Po wykończeniu Chwalewika Zbiorów Polskich i opracowaniu 4 tomów Bibliografii Estreichera za lata 1880—1900 redaktorzy doszli do wniosku, że, wobec zbyt małych funduszy na uruchomienie odpowiedniego personelu, trzeba zrezygnować ze względnego wyczerpania materiałów bibliograficznych. Postanowiono więc nie przerabiać już całego szeregu drugorzędnych czasopism, zarówno jak nie kończyć bibliografii czasopism niemieckich, a ograniczono się do opracowania już tylko Przewodnika Bibliograficznego z lat 1900—1928, kilku czasopism zasadniczych polskich i obcych oraz uzupełnienia braków w materiałach poprzednio opracowanych.

Zdobycie na czas dłuższy Przewodnika Bibliograficznego nastęrczało wiele trudności ze względu na jego podręczny charakter, dzięki jednak życzliwemu stosunkowi P. Dyr. Borowego uzyskano tę podstawową bibliografię na warunkach bardzo dogodnych i umożliwiających sprawdzanie na miejscu pozycji wątpliwych z kartoteką, dzięki czemu oszczędzono wiele czasu na kopiowaniu kartek.

Uzupełnianie braków prowadzi się na terenach czterech bibliotek warszawskich: Centralnej Wojskowej, Rapperswylskiej, Publicznej i Uniwersyteckiej. Prawdopodobnie jednak wszystkich braków na terenie warszawskim uzupełnić się nie da.

Cały materiał bibliograficzny był równolegle kopiowany: pierwszy egzemplarz od razu segregowany był na dziewięć działów zasadniczych, drugi — co kilka miesięcy rozkładany był alfabetycznie i włączany do kartoteki ogólnej drugiego egzemplarza, ułożonego alfabetycznie.

Mając na uwadze bliski już druk pierwszego zeszytu Bibliografii — redaktorzy, po ustaleniu kolejności działów,

mających iść do druku, dokonali skontrolowania 125.000 kartek bibliograficznych pierwszego egzemplarza. Wyłowiono w ten sposób część kartek zabłąkanych w innych działach, a kwalifikujących się do I zeszytu, pozostałe zaś pozostawiono w działach i zaopatrzone odsyłaczami, zgodnie z ustaloną kolejnością druku następnych działów.

Przewidywana kolejność przedstawia się następująco: 1) Wiadomości wstępne, 2) Biografia, 3) Geografia i Hist. regionalna, 4) Historia polityczna, 5) Historia wojskowa, 6) Historia kultury i oświaty, 7) Historia religii i kościoła, 8) Historia stosunków społeczno-ekonomicznych, 9) Historia prawa.

Czytelnia Gabinetu Nauk Historycznych była otwarta stale z wyjątkiem ferii wakacyjnych, oraz niedziel i świąt w godz. od 10 do 2 i od 6 do 8. Korzystali z niej, prócz członków T. N. W. i starszych pracowników naukowych, doktoranci, oraz członkowie seminariów magisterskich pp. prof.: Arnolda, Bałabana, Czarnowskiego, Haleckiego, Handelsmana i Korduby. W Gabinetecie Nauk Historycznych pracował poza tym stale dla Komisji Atlasu Historycznego Polski p. Stelmasiak. Z ramienia tejże Komisji przeglądała także kartograficzne zbiory Gabinetu p. Około-Kułak. Z cudzoziemców pracował w roku sprawozdawczym p. Weber, stypendysta rządu niemieckiego.

Gabinet Nauk Historycznych pośredniczył w sprowadzaniu książek dla swoich czytelników z bibliotek: Centralnej Wojskowej, Publicznej, Uniwersyteckiej, Ord. Krasieńskich i Ord. Zamoyskich w Warszawie, oraz z Biblioteki Ossolińskich we Lwowie, Jagiellońskiej w Krakowie i Biblioteki Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie.

Ze zbiorów Gabinetu wypożyczone zostały do Archiwum Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie rękopisy Krukowickiego. Gabinet Nauk Historycznych ofiarował w roku sprawozdawczym do Archiwum Akt Dawnych w Warszawie komplet mapy polskiej Chrzanowskiego, składający się z 48 tablic.

Z ofiarodawców na rzecz Gabinetu wymienić należy: Kasę im. Mianowskiego, Seminarium Historii Europy Wschodniej U. J. P., Towarzystwo Miłośników Historii, Stowarzyszenie b. Więźniów Politycznych i redakcję Marchołta.

Księgozbiór Gabinetu liczył 2.950 nr. dzieł skatalogowanych. Nadto w okresie sprawozdawczym przybyło około 40 vol. wydawnictw periodycznych i ciągłych, które włączone są pod numerami dawniej istniejącymi.

5. Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego.

Przewodniczącym Instytutu był p. Mieczysław Bogucki, Sekretarzem — p. Leon Buszkowski, Skarbnikiem — p. Kazimierz Białaszewicz.

W skład Instytutu wchodziły następujące Zakłady: a) Zakład Biologii Ogólnej, b) Zakład Biometryki, c) Zakład Fizjologii, d) Zakład Neurobiologii, e) Stacja Hydrobiologiczna na Wigrach, f) Stacja Morska w Helu, g) Biblioteka.

a) Zakład Biologii Ogólnej.

Kierownikiem Zakładu był p. Romuald Minkiewicz, asystentami młodszymi — pp.: Zygmunt Czerniewski i Henryk Teleszyński, współpracownikiem — p. Światosław Nowicki.

W okresie sprawozdawczym wykonano w Zakładzie i ogłoszono drukiem następujące prace: 1) R. Minkiewicz — *Lois de l'hétérochromie sexuelle dans la série animale. Programme du Congrès International de Zoologie, Lisbonne, 1935*; 2) R. Minkiewicz — *The nycthemeral rhythm of coloration in its complex photoptic determinism in adult frogs. Ibid. Sectio Physiologica*; 3) Św. Nowicki — *Descriptions of new genera and species of the Family Trichogrammidae (Hymen. Chalcidoidea) from the Palearctic Region, II. Zeitschrift f. angewandte Entomologie, t. XXIII, 1936.*

Kierownik Zakładu zgłosił cztery referaty na dwa kongresy międzynarodowe: entomologów w Madrycie oraz zoologów i fizjologów w Lizbonie (sierpień 1935), na każdy po dwa referaty.

b) Zakład Biometryki.

Kierownikiem Zakładu był p. Jerzy Spława - Neyman, asystentką — p. Karolina Iwaszkiewiczówna.

W związku z opuszczeniem na czas dłuższy Warszawy przez Kierownika Zakładu Biometryki, działalność Zakładu uległa zawieszeniu z dniem 1 kwietnia 1936 r.

c) Zakład Fizjologii.

Kierownikiem Zakładu był p. Kazimierz Białaszewicz, asystentami — pp.: Liliana Lubińska, Genowefa Szwejkowska i Mirosław Adam Zieliński (od 1.XII.1935 r.).

W roku sprawozdawczym wykonano i ogłoszono drukiem następujące prace: 1) K. Białaszewicz — Badania nad przemianą materii i energii w czasie rozwoju owadów. III. O odżywianiu się gąsienic jedwabnika (*Bombyx mori* L.) w ostatnim okresie wzrostu. *Acta Biol. Experim.* t. X; 2) K. Białaszewicz i Ch. Kupfer — De la composition minérale des muscles des animaux marins. *Arch. Intern. de Physiol.* t. 42; 3) F. Bonderowa — Badania nad wymianą gazową u człowieka w czasie pracy. V. O zachowaniu się przestrzeni martwej dróg oddechowych w okresie początkowym pracy i w czasie wypoczynku. *Acta Biol. Experim.* t. X.; 4) J. Konorski i S. Miller — On two types of conditioned reflexes. *Journ. of Gen. Psychol.*; 5) J. Konorski i L. Lubińska — Próba analizy zjawiska „narkozy magnezowej“. III. Mechanizm obwodowego działania magnezu i pozorny charakter zmian pobudliwości nerwowej. *Acta Biol. Experim.* t. X; 6) J. Konorski, L. Lubińska i S. Miller — Wytwarzanie się odruchów warunkowych w zahamowanej indukcyjnie korze mózgowej. *Acta Biol. Experim.* t. X; 7) G. Szwejkowska — Wpływ temperatury na przebieg krzywej dysocjacji oksyhemoglobiny we krwi żółwia. *Acta Biol. Experim.* t. X; 8) M. Zieliński — Phosphagen and creatine in frogs eggs. *Journ. of Experim. Biol.*

d) Zakład Neurobiologii.

Kierownikiem Zakładu był p. Kazimierz Orzechowski, starszym asystentem (zastępcą kierownika) — Władysław Jakimowicz, laborantką — p. Zofia Szymalska, współpracownikiem — p. A. Kunicki, pomocniczą siłą naukową — p. Jerzy Choróbski.

W roku sprawozdawczym zostały ogłoszone drukiem następujące prace: 1) Wł. Jakimowicz — Zamknięcie wodociągu

Sylwiusza z powodu rozrostu gleju podwyściółkowego. *Neurologia Polska* 1935; 2) Wł. Jakimowicz — Guz pokrywy czaszki o budowie gruczolaka tarczycy. *Medycyna* Nr. 13, 1936; 3) J. Choróbski — Krwiak podtwardówkowy i jego leczenie. *Chirurg Polski* Nr. 1, 1936.

PP.: Wł. Sterling i Wł. Jakimowicz demonstrowali na jednym z posiedzeń Warszawskiego Towarzystwa Neurologicznego przypadek jamistości rdzenia o niezwykłym przebiegu klinicznym (streszczenie będzie drukowane w *Neurologii Polskiej* i *Revue Neurologique*).

Pod koniec okresu sprawozdawczego p. Wł. Jakimowicz rozpoczął badania nad obecnością wtrętów kolloidalnych w jądrach komory III oraz zajął się opracowywaniem przypadku rozstrzeni naczyńiowych w obrębie rdzenia kręgowego.

P. A. Kunicki wykończył przeznaczoną do druku pracę o naczyniaku nowotworowym.

PP.: J. Choróbski i A. Kunicki stale byli zajęci badaniem histologicznym materiału operacyjnego Oddziału Neurochirurgicznego Kliniki Neurologicznej U. J. P. (do końca roku sprawozdawczego zbadali około 33 przypadków guzów, blizn i t. p. układu nerwowego). Nadto p. J. Choróbski zbierał materiał do przygotowywanej przez siebie monografii o guzach układu nerwowego.

e) Stacja Hydrobiologiczna na Wigrach.

Kierownikiem Stacji był p. Alfred Lityński, asystentem starszym — p. Zygmunt Koźmiński, asystentami młodszymi — pp.: Ignacy Gottlieb (do 1.III.1936 r.) i Kazimierz Passowicz (od 1.V.1936 r.), laborantem — p. Andrzej Wasyleńko.

Wykonano i ogłoszono drukiem następujące prace: 1) A. Moszyński — Niektóre dane o ilościowym rozmieszczeniu skąposzczetów (*Oligochaeta*) jezior Wigierskich. *Arch. Hydrobiol. i Ryb.* IX, 1935; 2) A. Lityński — Jeziora Suwalskie i ryby je zamieszkujące w świetle danych dokumentu z XVI wieku. *Arch. Hydrobiol. i Ryb.* IX, 1935; 3) M. Stangenberg — *Chemische Untersuchungen am Wigrysee*. *Arch. Hydrobiol. i Ryb.* IX, 1935;

4) Z. Koźmiński i J. Wiszniewski — Über die Vorfrühlings-thermik der Wigryseen. Archiv für Hydrobiologie XXX, 1935.

W okresie sprawozdawczym wydany został tom IX Archiwum Hydrobiologii i Rybactwa, czasopisma przekształconego od r. 1934 na wspólny organ Stacji Hydrobiologicznej na Wigrach i Stacji Morskiej w Helu.

Dzięki zasiłkowi Funduszu Kultury Narodowej podjęta została w lecie 1935 r. wyprawa hydrobiologiczna na Polesie, w składzie 9 osób, w czym 4 pracowników w charakterze stypendystów Fund. Kult. Nar. Celem głównym wyprawy było przeprowadzenie badań orientacyjnych nad charakterem wód poleskich oraz celowością założenia tam stałej placówki badawczej. Po stwierdzeniu w rzekach i bagnach Polskiego Polesia istnienia bogatej i wysoce różnorodnej fauny oraz flory wodnej Instytut im. Nenckiego złożył Funduszowi Kultury Narodowej umotywowany wniosek w sprawie powołania do życia Poleskiej Stacji Biologicznej z siedzibą w Pińsku. Z chwilą zapewnienia poparcia dla tego projektu poczyniono kroki w kierunku jego realizacji, dokonano wyboru miejsca oraz przystąpiono do opracowania planu budynku, którego koszt ogólny ma pokryć Fundusz Kultury Narodowej.

f) Stacja Morska w Helu.

Dyrektorem Stacji był p. Mieczysław Bogucki, asystentami starszymi — pp.: Kazimierz Demel, Borys Dixon, asystentami młodszymi — pp.: Walerian Cięglewicz i Adam Bursa, laborantem — p. Z. Mulicki.

W roku sprawozdawczym wykonano i ogłoszono drukiem następujące prace: 1) Z. Raabe—*Rhyncophrya cristallina* gen. nov. sp. n. nouvelle forme d'infusoire de la famille des Sphaenophryidae Chatton et Lwoff. Bull. Inst. Océan. 1935, Nr. 676; 2) S. Markowski — Einfluss der Milieuveränderungen auf die Entwicklung der Eier von *Bothriocephalus scorpii*. Bul. Ac. Pol. Sc. S. B. II. 1935; 3) Markowski S. — Über den Entwicklungszyklus von *Bothriocephalus scorpii*. Ibidem, 1935; 4) S. Markowski — Die parasitische Würmer von *Gobius minutus* des polnischen Balticums. Ibidem; 5) J. Bibowski — Über die Segmentalgefäße und die Gefäße der unpaaren Flossen der Scholle. Ibidem;

6) W. Cięglewicz — Wzrost storni poławianej w Zatoce Gdańskiej i w Zachodnim Bałtyku. Arch. Hydrobiol. i Rybactwa, t. VIII, 1935; 7) K. Demel — Studia nad fauną denną i jej rozszedleniem w polskich wodach Bałtyku.

Dzięki zasiłkowi Funduszu Kultury Narodowej oraz Morskiego Instytutu Rybackiego w okresie sprawozdawczym 2 pracowników Stacji odbyło studia specjalne w Anglii i Norwegii: p. W. Cięglewicz nad metodyką badań rybackich oraz p. A. Bursa nad metodami badań planktonu roślinnego.

W lipcu 1935 r. i w czerwcu 1936 r. odbyły się kursy biologiczne dla studentów naszych uniwersytetów oraz dla nauczycieli szkół średnich. Liczba uczestników wynosiła po 16 osób na każdym kursie.

Od 1 stycznia 1936 r. pracują na Stacji stypendyści Ministerstwa W. R. i O. P. pp.: S. Kijewski (nad składem chemicznym wody morskiej) i W. Mańkowski (nad planktonem zwierzęcym).

g) Biblioteka Instytutu.

Bibliotekarką w okresie sprawozdawczym była p. Aniela Gruszczyńska - Szwejcerowa.

Biblioteka Centralna Instytutu na dzień 1 lipca 1936 r. liczyła 1691 dzieł naukowych, monografii źródłowych i podręczników w ogólnej liczbie przeszło 3.520 tomów, 315 tytułów czasopism w różnych językach w ogólnej liczbie 6.100 tomów, 8.200 odbitek.

Biblioteka prowadziła wymianę z 240 instytucjami, w tym 42 polskie. Dokonano selekcji i uporządkowano wymianę. Pozostało jedynie techniczne zorganizowanie ostateczne, jak sporządzenie statystyki, zamówienie odpowiednich druków do prowadzenia ewidencji nadsyłanych i wysyłanych czasopism i t. d.

Uzupełniono braki w dużym podręczniku p. t. „Handbuch d. Biologischen Arbeitsmethoden“. Koszt zakupionych braków „Handbuchu“ wyniósł 2.000 zł. Zakupuje się i uzupełnia braki w czasopismach. Ogółem zakupiono braków na sumę 5.000 zł.

Z Biblioteki korzysta stale 70 osób, przygodnie 50. Roczna liczba wypożyczeń w okresie sprawozdawczym wyniosła 1.000.

Obok Biblioteki Centralnej Instytutu istnieją następujące księgozbiory specjalne: 1) Stacji Morskiej w Helu, składający

się z czasopism i monografij morskich, 2) Stacji Hydrobiologicznej na Wigrach i Zakładu Neurobiologii.

W okresie sprawozdawczym wyszły z druku następujące wydawnictwa Instytutu:

Acta Biologiae Experimentalis T. IX, 1935.

Archiwum Hydrobiologii i Rybactwa T. IX, 1935.

Prace Stacji Morskiej w Helu T. I.

Instytut imienia Nenckiego Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 1928 — 1935. Organizacja — Działalność — Środki. Warszawa, 1936.

6. Instytut Nauk Antropologicznych i Etnologicznych.

Przewodniczącym Instytutu był p. Stanisław Poniatowski, Wiceprzewodniczącym — p. Jan Mydlarski, Sekretarzem — p. Czesław Pietkiewicz.

W skład Instytutu wchodziły: a) Zakład Antropologii, b) Zakład Etnologii, c) Biblioteka Instytutu, d) Muzeum antropologiczne, e) Sekcja posiedzeń naukowych, f) Sekcja Orientalistyczna.

a) Zakład Antropologii.

Kierownikiem Zakładu był p. Jan Mydlarski, młodszym asystentem — p. Ireneusz Michalski.

W roku sprawozdawczym powołano do życia nieperiodyczny organ Zakładu — „Prace antropologiczne“, tak, że dawne wydawnictwo Instytutu: „Archiwum nauk antropologicznych“ zostało obecnie podzielone na dwa równoległe wydawnictwa: „Prace antropologiczne“ i „Prace etnologiczne“. Dotychczas ukazały się dwa numery „Prac antropologicznych“, a mianowicie: Nr. 1: Michalski Ireneusz — Die Jugoslaven der dalmatinischen Küste. Beitrag zur Kranologie der Südslaven“, oraz Nr. 2. Škerlj Božo — Menschlicher Körper und Leibesübungen. Ponadto ogłoszono drukiem pracę I. Michalskiego p. t.: Przyczynek do antropologii południowo - wschodniej Małopolski. Spr. z pos. T. N. W. Wydz. IV 1935.

W druku znajdują się następujące prace Kierownika Zakładu: 1) Antropologia Pomorza i Prus Wschodnich. Słownik Geograficzny R. P., 2) Die biometrischen Grundlagen zur Be-

wertung der Körpererziehungsergebnisse. Sportärzte Kongress. Berlin, 3) Wojskowe zdjęcie antropologiczne Polski. Tom I.

Opracowywane były poniższe zagadnienia:

P. J. Mydlarski opracowywał następujące rozdziały do zbiorowego wydawnictwa p. t.: „Człowiek, jego rasy i życie”: 1) Stanowisko człowieka w przyrodzie, 2) Dziedziczność u człowieka, 3) Człowiek a środowisko. Ponadto wspólnie z p. I. Michalskim opracowywał dział antropologii do tomu V wydawnictwa „Świat i życie”.

P. I. Michalski, asystent Zakładu, wykończył analizę antropologiczną ludności pow. pińskiego, a niektóre wyniki tej analizy zakomunikował na I Zjeździe naukowym, poświęconym badaniom ziem wschodnich w r. 1936. Zbierał również w dalszym ciągu materiał pomiarowy i fotograficzny do zagadnienia dziedziczności u człowieka, oraz, dzięki zaproszeniu i uprzejmości Ks. dra Władysława Łęgowskiego, mógł rozpocząć na szerszą skalę zakrojone badania antropologiczne w pow. wąbrzeskim na Pomorzu.

P. I. Krasnodębska opracowywała w dalszym ciągu materiał, dotyczący budowy ciała i schorzeń poborowych z Łemkowszczyzny w związku z warunkami ekonomicznymi i geograficznymi.

P. B. Rybieńska, zajmowała się analizą antropologiczną ludności pow. doliniańskiego.

P. K. Wiązowski opracowywał antropologię Huculszczyzny.

P. Stabholz zajmował się badaniem współzależności cech, dotyczących budowy czaszki w grupach jednorodnych, p. Lederbaum opracowywał serię kranjologiczną z Warszawy, zaś p. Nielsen zajmowała się zagadnieniem różnic w tempie i jakości pracy różnych typów rasowych.

W roku sprawozdawczym Zakład brał udział w organizowaniu i przeprowadzeniu badań antropologicznych na Łemkowszczyźnie. W badaniach tych wzięli udział pp.: T. Henzel, I. Michalski i K. Wiązowski.

W marcu i kwietniu 1936 r. Kierownik Zakładu odbył w celach naukowych podróż do Niemiec, połączoną ze zwiedzaniem instytutów naukowych w Berlinie, Lipsku, Monachium, Fryburgu, Dortmundzie i Hamburgu. W maju 1936 r. brał udział w Zjeździe naukowym rolniczo - leśnym w Poznaniu, gdzie wy-

głosił referat na temat: „Zagadnienie dziedziczenia zespołów cech“.

Z lokalu i urządzeń Zakładu korzystali studenci Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego, w Zakładzie odbywały się bowiem zleczone wykłady i ćwiczenia dla studentów tak Wydziału matematyczno - przyrodniczego, jak i lekarskiego.

Kierownik Zakładu współpracował z Muzeum Etnograficznym w Warszawie, dopomagając do urządzenia działu antropologicznego w tym Muzeum.

b) Zakład Etnologii.

Kierownikami Zakładu był p. Stanisław Poniatowski, stałym współpracownikiem naukowym — p. Czesław Pietkiewicz, asystentami młodszymi — pp.: Stanisław Dworakowski i Maria Misińska.

Kierownik Zakładu 1) kontynuował swe badania nad zwyczajami pogrzebowymi i ich związkami z wierzeniami i prawem, 2) w listopadzie 1935 r. wziął udział w Polskim Zjeździe Socjologicznym w Warszawie, na którym wygłosił odczyt: „Zagadnienie genezy w etnologii“, 3) redagował „Prace Etnologiczne“, których Nr. 1 (Michał Federowski — Lud Białoruski na Rusi Litewskiej, tom IV) wyszedł na jesieni 1935 r., Nr. 2 (Sara Benetowa—Konopie w wierzeniach i zwyczajach ludowych)—w czerwcu 1936 r., a Nr. 3 (Stanisław Dworakowski — Zwyczaje rodzinne w powiecie Wysoko - Mazowieckim) znajdował się w druku.

P. Cz. Pietkiewicz 1) opracowywał materiały etnograficzne ś. p. Michała Federowskiego, a w szczególności białoruskie pieśni ludowe, 2) korzystając z zapomogi, uzyskanej z Funduszu Kultury Narodowej, rozpoczął druk II tomu swej monografii etnograficznej Polesia Rzeczyckiego, który to tom obejmuje kulturę duchową.

P. St. Dworakowski 1) prowadził badania terenowe nad zwyczajami gospodarczymi, prawnymi i dorocznymi w pow. Wysoko - Mazowieckim, korzystając z częściowej zapomogi Wydziału Powiatowego Wysoko - Mazowieckiego; zebrane materiały opracowywał do drugiego tomu swej monografii etnograficznej pow. Wysoko - Mazowieckiego; 2) zebrał materiały etnograficzne do pracy o zwyczajach weselnych w pow. Łuninieckim

na Polesiu, korzystając z zapomogi, udzielonej mu na ten cel przez Kasę im. Mianowskiego; na badania te wyjeżdżał w październiku 1935 r. oraz w styczniu i lutym 1936 r.; 3) od lipca do października 1935 r. prowadził badania w powiatach Łuninieckim, Stolińskim i Sarneńskim, gromadząc materiał do pracy o występujących tam przeżytkowo do dziś jeszcze wielkich rodzinach, gospodarujących zbiorowo; 4) pomagał p. Cz. Pietkiewiczowi w przygotowywaniu do druku, a następnie prowadzeniu korekt drukującej się obecnie pracy o kulturze duchowej Polesia Rzezyckiego.

P. M. Misińska 1) opracowywała w dalszym ciągu rozpoczętą w zeszłym roku sprawozdawczą pracę o genezie dzwonu i bębna i ich roli w wierzeniach i zwyczajach ludowych; 2) zajmowała się porządkowaniem i pracą bieżącą w Bibliotece Instytutu.

Oprócz wyżej wymienionych stałych pracowników z Zakładu Etnologii korzystał do swych prac i studiów naukowych szereg osób z po za Instytutu oraz zaawansowani w studiach etnologicznych studenci Uniwersytetu J. P.

c) Biblioteka Instytutu.

Kierownikiem Biblioteki był p. Stanisław Poniatowski, bibliotekarką — p. Maria Misińska.

W roku sprawozdawczym wydzielone zostały z Biblioteki numery, wycofane przez prof. Kazimierza Stołyhwę, co spowodowało potrzebę przesygnowania pozostałych numerów. Odnośne prace nie zostały jeszcze zakończone.

Biblioteka powiększyła się o kilkadziesiąt tomów, pochodzących z darów i wymiany wydawnictw.

d) Muzeum antropologiczne.

Wobec nieuregulowania dotychczas sprawy wycofania przez prof. Kazimierza Stołyhwę części zbiorów muzealnych praca w Muzeum nad porządkowaniem i powiększaniem jego zbiorów była w roku sprawozdawczym zawieszona.

e) Sekcja posiedzeń naukowych.

W okresie sprawozdawczym Sekcja odbyła 2 posiedzenia, na których wygłoszono 2 poniższe referaty, oparte na badaniach terenowych:

1. 11.III.1936 r. B o ż e n a S t e l m a c h o w s k a — Sztuka kaszubska.

2. 1.IV.1936 r. O b r ę b s k i J ó z e f — Czarownictwo w Macedonii.

f) Sekcja Orientalistyczna.

Przewodniczącym Sekcji był ks. Wilhelm Michalski, Wiceprzewodniczącym — p. Antoni Śmieszek, Sekretarzem — p. Ananiasz Zajączkowski, Skarbnikiem — p. Aleksander Chojnacki.

Podobnie jak w latach ubiegłych, tak i w roku sprawozdawczym, główną wagę przywiązywała Sekcja do zebrań naukowych i dyskusyjnych. Odbyto 5 posiedzeń, na których ogłoszono 5 referatów, a mianowicie:

1. 6.XI.1935 r. Z a j ą c z k o w s k i A n a n i a s z — O poezji ludowej tureckiej w świetle studiów nad poezją ludową chińską.

2. 1.XII.1935 r. R é g a m e y K o n s t a n t y — Zagadnienie elementów niearyjskich w Indiach.

3. 2.II.1936 r. K s. B r o m s k i J ó z e f — Śmierć i życie zagrobowe w świetle napisów klinowych.

4. 3.V.1936 r. S c h a y e r S t a n i s ł a w — Tolerancja, uniwersalizm i ortodoksja w Braminizmie.

5. 21.VI.1936 r. Ś m i e s z e k A n t o n i — O najstarszym systemie liczenia u Egipcjan, Semitów i Indoeuropejczyków.

Sekcja liczyła 21 członków, skupiając wszystkich orientalistów zawodowych, zamieszkałych w Warszawie.

7. Muzeum Archeologiczne im. Erazma Majewskiego.

Dyrektorem Muzeum był p. Włodzimierz Antoniewicz, asystentem-wolontariuszem — p. Wiktor Ber, bibliotekarką honorową — p. Jadwiga Antoniewiczowa, preparatorem zabytków — p. Kazimierz Kuc.

W okresie sprawozdawczym Dyrektor ogłosił drukiem m. in. następujące swe prace: 1) Das Problem der Wanderungen der Indogermanen über die polnischen und ukrainischen Gebiete. „Festschrift für Herman Hirt: Germanen und Indo-

germanen", Heidelberg 1936, 2) Prehistoria i protohistoria. „Świat i Życie", tom III, Warszawa 1936.

Nadto Dyrektor Muzeum jako redaktor rocznika „Światowit", organu Muzeum, prowadził druk tomu XVI „Światowita" za lata 1934 i 1935 oraz przygotowywał do druku tomy XVII i XVIII.

Dopływ zabytków do zbiorów Muzeum dokonywał się stale dzięki bliskiej współpracy z Zakładem Archeologii Przedhistorycznej U. J. P., prowadzącym badania wykopaliskowe na różnych terenach Rzpltej; zdobywane zabytki są, w ślad za ich publikowaniem, oddawane do Muzeum w depozyt.

Ilość osób, zwiedzających zbiory Muzeum, wzrastała w dalszym ciągu; w okresie sprawozdawczym wyraziła się ona liczbą 2.210 osób, w czym było 40 wycieczek zbiorowych.

Biblioteka Muzeum liczyła w dniu 30.VI.1936 r.: dzieł 319 (w 335 tomach), broszur 568, pism 322 (w 1.369 tomach). Z biblioteki korzystali profesorowie i studenci U. J. P. oraz kilkanaście osób z poza Uniwersytetu. Inwentarz książek prowadziła nadal p. Wanda Sommerfeld.

Pomyślnie rozwijała się wymiana wydawnictw w zamian za „Światowita"; w końcu roku sprawozdawczego Muzeum prowadziło wymianę z 29 instytucjami krajowymi i 186 zagranicznymi.

Szereg osób i instytucyj nadesłało dary dla Muzeum, a m. in. p. Lucyna Majewska ofiarowała następną szafę biblioteczną, zaś pp.: Edward Loth, Tadeusz Sulimirski i Ludwik Sawicki — egzemplarze ostatnio wydanych swych prac.

8. Pracownia Mineralogiczna.

Kierownikiem Pracowni był p. Stanisław Józef Thugutt, współpracownikami — pp.: Eugenia Chlipalska i Zbigniew Sujkowski.

W okresie sprawozdawczym były wykonane i wydrukowane w XII tomie „Archiwum Mineralogicznego" następujące prace Kierownika Pracowni: 1) O pinicie boliwijskim z Chacaltaya, 2) O koloidalnym roztworze chalcedonu, 3) O zachowaniu się pewnych koloidów mieszanych w temperaturze

podniesionej, 4) O rozpuszczalności barytu w wodzie przekrojonej, 5) O koloidalnym roztworze fluorytu.

P. Zbigniew Sujkowski wykonał i ogłosił drukiem w tymże tomie „Archiwum Mineralogicznego” pracę p. t.: Łupki zawierające nikiel w Karpatach.

P. Eugenia Chlipalska wykończyła pracę o adularach.

Pod redakcją p. St. J. Thugutta przy udziale pp.: Romana Kozłowskiego, Tadeusza Woyny i Antoniego Łaszkiwicza ukazał się XII tom „Archiwum Mineralogicznego”. Poza tym p. St. J. Thugutt zreferował w Neues Jahrbuch für Mineralogie prace treści mineralogicznej i petrograficznej, ogłoszone w roku sprawozdawczym przez polskich uczonych.

Przeważnie drogą wymiany za powyższe „Archiwum Mineralogiczne” Pracownia otrzymała 37 wydawnictw periodycznych zagranicznych, czyli o 8 więcej, niż w roku ubiegłym, 24 wydawnictwa krajowe i 150 dzieł i odbitek (wobec 138 w roku ubiegłym).

Biblioteka Pracowni posiada dzieł skatalogowanych 2.232 w 2.318 tomach, w czym jest 631 tomów czasopism. Brak środków nie pozwolił już piąty rok z rzędu na dalsze katalogowanie i na oprawę otrzymanych nabytków.

Z biblioteki korzystało 6 osób.

9. Pracownia Radiologiczna.

(Fundacja im. Dra Mirosława Kernbauma).

Kierownikiem Pracowni był p. Ludwik Wertenstein, współpracownikami — pp.: Marcin Drozd, Henryk Herszfinkiel, Leon Lewin, Józef Rotblat, Zofia Wasiutyńska, Abram Wronberg i Michał Żyw.

W okresie sprawozdawczym wykonano i ogłoszono drukiem następujące prace: 1) L. Wertenstein — Oeuvre scientifique de Mme Curie. Acta Physica Pol.; 2) L. Wertenstein i H. Herszfinkiel — Absorption des rayons γ excités dans le cadmium par les neutrons lents. Ann. de l'Acad. des Sc. Techn. i Nature; 3) J. Rotblat i M. Żyw — Effects of Scattering Neutrons on Induced Radioactivity. Nature; 4) J. Rotblat — Ranges of Particles Emitted in the Disintegration of Boron and Lithium by Slow Neutrons. Nature.

W toku były prace L. Wertensteina i Z. Wasiutyńskiej— Badanie promieni γ wielkiej energii kwantowej za pomocą metody koincydencji, oraz H. Herszfinkla — Działania chemiczne neutronów.

Biblioteka Pracowni liczyła 120 tomów dzieł specjalnych, a wśród nich czasopisma: Nature, Le Journal de Physique et le Radium, Proceedings of the Royal Society.

10. Obserwatorium Astronomiczne im. J. Jędrzejewicza.

Podobnie jak w latach poprzednich, Obserwatorium pozostawało pod naukowym kierownictwem Obserwatorium Astronomicznego Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

Obserwacji nie dokonywano. 6" refraktor Steinheila był nadal wypożyczony Obserwatorium Poznańskiemu, a 5" refraktor Cooke'a — Obserwatorium Warszawskiemu. W roku bieżącym, po dłuższej przerwie, inż. W. Nowiński przygotowywał ten drugi refraktor do dokonywania obserwacji naukowych (do pomiarów pozycji planetoid za pomocą mikrometru pierścieniowego) i wyznaczył zewnętrzne i wewnętrzne promienie pierścieni. Prace te, z powodu wyjazdu inż. Nowińskiego, zostały na pewien czas przerwane, ale wznowione zostaną zimą 1936 r.

W księgozbiorze Obserwatorium nie zaszły żadne zmiany, liczy on nadal 1.278 pozycyj katalogowych.

11. Biblioteka Centralna.

Kierownikiem Biblioteki był, jak w latach ubiegłych, p. Marcei Handelsman, bibliotekarką — p. Henryka Szellerowa.

Księgozbiór Biblioteki Centralnej liczył w dniu 30.VI. 1936 r. 13.900 numerów dzieł skatalogowanych, przybyło więc w ciągu roku 69 numerów. Dział czasopism powiększył się o 12 numerów, w tym o 3 czasopisma polskie i 9 obcych. Nadto przybyło około 90 vol. wydawnictw seryjnych, które włączono do numerów już istniejących. Wypożyczono do domu 495 vol.
